

ارقام به میلیارد تومان

دوره	پایه پولی	درصد رشد	نقدینگی	درصد رشد
۱۳۸۸	۶۰,۳۷۸	۱۱,۹	۲۳۵,۵۸۹	۲۳,۹
۱۳۸۹	۶۸,۶۳۹	۱۳,۷	۲۹۴,۸۸۷	۲۵,۱
۱۳۹۰	۷۶,۴۵۶	۱۱,۴	۳۵۲,۲۲۰	۱۹,۴
۱۳۹۱	۹۷,۵۷۹	۲۷,۶	۴۶۰,۷۰۰	۳۰,۷
شهریور ۱۳۹۲	۹۶,۳۶۴	-۰,۲	۵۰۶,۳۹۶*	-
۱۳۹۲	۱۱۸,۴۸۷	۲۱,۴	۶۳۹,۵۵۰	۳۸,۲
۱۳۹۳	۱۳۱,۱۴۷	۱۰,۶	۷۸۲,۳۸۰	۳۱,۵
۱۳۹۴	۱۵۳,۳۶۰	۱۶,۹	۱,۰۱۷,۲۸۰	۳۰
۱۳۹۵	۱۷۹,۸۳۰	۱۷,۲	۱,۲۵۳,۳۹۰	۲۳,۲
شهریور ۹۶	۱۹۶,۴۹۰		۱,۳۸۹,۹۵۰	
۱۳۹۶	۲۱۳,۹۸۰	۱۹	۱,۵۲۹,۹۸۰	۲۲,۱
۱۳۹۷	۲۶۵,۶۹۰	۲۴,۱	۱,۸۸۲,۸۹۰	۲۳,۱
۱۳۹۸	۳۵۲,۸۵۰	۳۲,۸	۲,۴۷۹,۱۵۰	۳۱,۳
۱۳۹۹	۴۵۸,۸۹۰	۳۰,۱	۳,۴۷۶,۱۷۰	۴۰,۶
مرداد ۱۴۰۰	۵۱۵,۹۴۰	۱۲,۴	۳,۹۲۱,۴۳۰	۱۲,۸

* رشد نقدینگی محاسبه شده در طول ۸ ساله دولت تدبیر و امید پس از احتساب و افزایش سطح پوشش آماری بانک مرکزی درج شده است.

بانک‌ها روی نرخ ۲۲ درصد توافق کردند و این نرخ چند روز بعد یعنی در ۴ تیر ۱۳۹۳ مورد تایید شورای پول و اعتبار قرار گرفت. اما به فاصله چند ماه مجدداً برخی بانک‌ها به سمت نرخ‌های بالاتر رفتند. در مجموع در طول سال‌های ۹۲ تا ۹۷ جنگ نرخ سود بانکی ادامه داشت و برخی بانک‌ها همواره نرخ‌های بالاتری را نسبت به برخی دیگر اعمال می‌کردند. علاوه بر سیاست اشتباه کنترل بیش از حد پایه پولی که معمولاً به دلیل اضافه برداشت بانک‌ها به نتیجه نمی‌رسید، سیاست‌های و رفتارهای نظارتی بانک مرکزی هم در این شرایط آشفتنه بسیار موثر بود. بانک مرکزی از یک طرف با تزریق ارز مداخله‌ای در بازار آزاد قیمت‌های ارز را مهار می‌کرد و از طرف دیگر نرخ‌های بالای سود سپرده آنقدر جذاب بود که بخش قابل توجهی از تقاضا را مهار کرده بود. آمارهای بانک مرکزی نشان می‌دهد در طول سال‌های ۹۳ تا ۹۶ بانک مرکزی به ترتیب ۲,۵ میلیارد دلار، ۶ میلیارد دلار، ۱۱,۵ میلیارد دلار و ۱۸ میلیارد دلار ارز مداخله‌ای به بازار تزریق کرد که نتیجه آن سرکوب نرخ ارز در دامنه ۳۲۰ تا ۳۶۰ تومان بود.

این سیاست‌ها موجب تنزل شدید نرخ تورم در طول سال ۹۳ شد به طوری که نرخ تورم از ۳۴,۷ درصد در پایان سال ۹۲ به ۱۵,۶ درصد در اسفند ماه ۹۳ رسید. اما نرخ سود بانکی مصوب همچنان در دامنه ۲۰ تا ۲۳ درصد قرار داشت و باز هم با وجود این فاصله قابل توجه بین نرخ سود سپرده و نرخ تورم، برخی بانک‌ها مصوبه شورای پول و اعتبار را دور زده و نرخ‌های بالاتری را برای مشتریان خود اعمال می‌کردند. همین وضعیت سبب شکل‌گیری رکورد اقتصادی در سال ۹۴ شد. براساس آمار بانک مرکزی تولید ناخالص داخلی در سال آن سال ۱,۸ درصد کاهش یافت. این کاهش رشد در شرایطی رخ داد که سال قبل از آن رشد اقتصادی ۳ درصد رسیده بود. همانطور که جدول پایین نشان می‌دهد، نرخ سود بسیار بالای بانکی در سال‌های ۹۲ تا ۹۷ کاهش تشکیل سرمایه ثابت را در پی داشت که نشان دهنده کاهش سرمایه گذاری در اقتصاد کشور و بیانگر کاهش سرمایه گذاری به معنای کاهش رشد اقتصادی در سال‌های آتی است.

دولت تدبیر و امید از یک طرف با توجیه تورم‌زا بودن خط اعتباری مسکن مهر، مانع از اتمام این طرح و بسته شدن پرونده آن شد اما از طرف دیگر با سیاست گذاری‌های غلط در حوزه پولی و عملکرد نامناسب در حوزه نظارتی، بسیار بیشتر از خط اعتباری مسکن مهر به بانک‌های خصوصی و غیردولتی پول تزریق کرد

دولت تدبیر و امید در سال‌های ۹۲ تا ۹۶ بازار ارز و نرخ سود بانکی را لنگری برای ثبات اقتصاد و مهار تورم کرد اما این دو لنگر کارکرد خود را در نیمه دوم سال ۹۶ از دست دادند چرا که دیگر توان ادامه این وضعیت وجود نداشت. ثبت زیان‌های شدید در صورت مالی سال‌های ۹۴ و ۹۵ زنگ خطری برای آینده بانک‌ها بود و اخلال در کانال‌های ارزی و فاصله قابل توجه نرخ ارز بازار و نرخ واقعی ارز در کنار محدودیت‌های ارزی بانک مرکزی، عدم امکان ادامه سیاست تزریق ارز مداخله‌ای را نشان می‌داد.

دقیقاً با رها شدن لنگر نرخ سود بانکی و لنگر بازار ارز نقدینگی انباشت شده در نظام بانکی به اقتصاد و بازار دارایی‌ها سرازیر شد و تورم به تدریج روند صعودی به خود گرفت.

در مجموع سیاست کنترل پایه پولی به دلیل سیاست گذاری غلط در حوزه نرخ سود بانکی، نگاه غلط به مقوله پایه پولی و توجه بیش از اندازه به رشد نقدینگی از محل ضریب فزاینده بانک‌ها، به ویژه بانک‌های خصوصی را به شدت به بانک مرکزی مقروض کرد.

جدول صفحه بعد نشان می‌دهد پایه پولی در ۴ سال اول دولت تدبیر و امید پایه پولی، (از شهریور ۹۲ تا شهریور ۹۶) بالغ بر ۱۰۳,۹ درصد رشد داشت و از ۹۶ هزار و ۳۶۴ میلیارد تومان به ۱۹۶ هزار و ۴۹۰ میلیارد تومان رسید.

همچنین نقدینگی از رقم ۵۶۵ هزار و ۹۲۴ میلیارد تومان (با احتساب آمار اضافه شده ناشی از افزایش سطح پوشش آماری بانک مرکزی) به ۱۳۸۹ هزار و ۹۵۰ میلیارد تومان افزایش یافت که نشان دهنده رشد ۱۴۵,۶ درصدی این متغیر در مدت ۴ سال است.

در مجموع ۸ ساله دولت تدبیر و امید، پایه پولی ۴۳۵ درصد و نقدینگی ۵۹۲ درصد رشد داشته است. آمار و ارقام رشد پایه پولی و نقدینگی در طول دولت تدبیر و امید در مجموع بیش از رشد این دو متغیر در دولت نهم و دهم بوده است.

جدول بالا روند رشد بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی را نشان می‌دهد. دولت تدبیر و امید از یک طرف با توجیه تورم‌زا بودن خط اعتباری مسکن مهر، مانع از اتمام این طرح و بسته شدن پرونده آن شد اما از طرف دیگر با سیاست گذاری‌های غلط در حوزه پولی و عملکرد نامناسب در حوزه نظارتی، بسیار بیشتر از خط اعتباری مسکن مهر به بانک‌های خصوصی و غیردولتی پول تزریق کرد.

آمار بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی در طول